

POSTANOWIENIE

Dnia 16 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **D.K.**

oskarżonego o czyn z art. 190 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 16 sierpnia 2023 r.

skargi pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

na wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 23 lutego 2023 r., sygn. akt VIII Ka 896/22,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w B.,

Zamiejscowy VIII Wydział Karny w S.,

z dnia 4 lipca 2022 r., sygn. akt VIII K 97/21,

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

postanowił:

1. oddalić skargę,

2. obciążyć oskarżyciela posiłkowego P.S. kosztami sądowymi postępowania skargowego.

(TM)

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w B., Zamiejscowy VIII Wydział Karny w S., z dnia 4 lipca 2022 r., sygn. akt VIII K 97/21, D.K. został uznany za winnego czynu z art. 190 § 1 k.k. w zb. z art. 212 § 2 k.k. w zb. z art. 216 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za który wymierzono mu 250 stawek dziennych grzywny, po 20 zł każda stawka (pkt I). Od oskarżonego orzeczono również nawiązkę na rzecz Polskiego

Czerwonego Krzyża w kwocie 5.000 zł (pkt II). Wyrok zawierał również rozstrzygnięcia w przedmiocie zaliczenia na poczet kary okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie (pkt III) i kosztów procesu (pkt IV).

Apelacje od powyższego wyroku wnieśli: oskarżony oraz pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego. W osobistej apelacji oskarżony zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w całości, w petitum pisma wskazał na obrazę art. 28 § 1 k.k. i art. 24 k.k., jak również na podstawie art. 304 k.p.k. i art. 231 k.k. zawiadomił o „uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu” m.in. przez „sędziego K.”. W części apelacji zatytułowanej „odpowiedź na uzasadnienie wyroku” oskarżony wymienił szereg uchybień w zakresie oceny dowodów i ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie. Wniósł o „uniewinnienie oraz umorzenie postępowania”. Natomiast pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżył wyrok Sądu I instancji wyłącznie w części dotyczącej orzeczenia o karze oraz o środku kompensacyjnym. W swojej apelacji pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zawarł również odpowiedź na apelację oskarżonego, wnosząc o jej oddalenie w całości.

Po rozpoznaniu obu apelacji Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 23 lutego 2023 r., sygn. akt VIII Ka 896/22, uchylił wyrok Sądu I instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Skargę w trybie przepisów rozdziału 55a k.p.k. wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego. Zaskarżył wyrok kasatoryjny w całości i zarzucił „rażące naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 437 § 2 k.p.k., polegające na uchyleniu wyroku Sądu I Instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania ze względu na stwierdzenie konieczności ponownego przeprowadzenia przewodu sądowego w całości, podczas gdy w realiach sprawy taka przesłanka przekazania sprawy do ponownego rozpoznania nie zachodzi ze względu na przeprowadzenie przez Sąd I instancji wszystkich dowodów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i brak przesłanek, dla których ponowne przeprowadzenie całości przewodu sądowego byłoby wymagane”. W oparciu o ten zarzut wniósł o uchylenie wyroku Sądu odwoławczego i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania.

Pisemne odpowiedzi na skargę przedłożyli oskarżony i prokurator. Oskarżony wniósł o odrzucenie skargi, z kolei prokurator wniósł o oddalenie skargi jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się niezasadna, dlatego też Sąd Najwyższy postanowił ją oddalić. Ma rację pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, że sam zakres postępowania dowodowego koniecznego do przeprowadzenia w tej sprawie, na który wskazał Sąd odwoławczy, nie uzasadnia przeprowadzenia na nowo przewodu w całości i nie byłby sam w sobie wystarczający do prawidłowego wydania wyroku kasatoryjnego. Jednak niewątpliwie zasadnym – i wystarczającym do oddalenia skargi – jest argument Sądu odwoławczego o orzekaniu w pierwszej instancji przez sędziego, który powinien zostać wyłączony w trybie art. 41 § 1 k.p.k.

Należy przypomnieć, że Sąd Rejonowy wydał wyrok w tej sprawie w składzie jednego sędziego: SSR J.K. Sędzia zgłosił żądanie wyłączenia (k. 137), w którym powołał się na wieloletnią znajomość z pokrzywdzonym, wielokrotny kontakt osobisty i spotkania towarzyskie. Postanowieniem z dnia 2 czerwca 2021 r. Sąd Rejonowy w B., Zamiejskowy VIII Wydział Karny w S., sygn. akt VIII K 97/21, powyższego wniosku nie uwzględnił (k. 145). W uzasadnieniu Sąd podniósł, że nie wykazano okoliczności, o których mowa w art. 41 § 1 k.p.k. Zawarto także wskazanie, że pokrzywdzonym w tej sprawie jest P.S. – burmistrz S. i w ocenie Sądu Rejonowego to ta okoliczność, a nie względy związane z towarzyską znajomością z pokrzywdzonym, stanowią realną podstawę żądania wyłączenia i nie jest ona zasadna. Wniosek o wyłączenie sędziego złożył także oskarżyciel posiłkowy, powołując się na wieloletnią, osobistą znajomość z SSR J.K. (k. 174). Postanowieniem z dnia 4 listopada 2021 r., Sąd Rejonowy w B., Zamiejskowy VIII Wydział Karny w S., sygn. akt VIII K 97/21, stwierdził brak podstaw do wyłączenia sędziego J.K. od rozpoznania sprawy (k. 182).

W uzasadnieniu wyroku kasatoryjnego Sąd Okręgowy stwierdził, że procedowanie w przedmiocie rozpoznania wniosków samego sędziego referenta o wyłączenie go od udziału w sprawie, jak też rozpoznanie wniosku oskarżyciela posiłkowego o wyłączenie tego sędziego od orzekania, stanowiło obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść wyroku oraz na realizację prawa oskarżonego do obrony. Sąd odwoławczy umotywował swoje stanowisko powołaniem się na wykładnię art. 41 § 1 k.p.k. dokonaną w orzecznictwie Sądu

Najwyższego i sądów powszechnych. Oceniał też, że bliskie więzi łączące sędziego z oskarżycielem posiłkowym mogły wywoływać uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego referenta i stanowić podstawę jego wyłączenia od rozpoznania tej sprawy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że przesłanka konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości materializuje się m.in. w sytuacji, gdy w sprawie orzekł sędzia, który powinien podlegać wyłączeniu w trybie art. 41 § 1 k.p.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2023 r., IV KS 18/23; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2022 r., III KS 5/22; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2021 r., IV KS 3/21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2017 r., V KS 7/17). Jest to przykład innego niż dowodowe uchybienia proceduralnego, które rzutuje na rzetelność całego prowadzonego postępowania. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 (OSNK 2019, z. 6, poz. 31) „konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji”.

Należy mieć na względzie, że z uwagi na prawne uwarunkowania skargi z rozdziału 55a k.p.k. Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do oceny prawidłowości kontroli odwoławczej, tak jak czyni to na potrzeby kasacji. Zakres rozpoznania sprawy w postępowaniu skargowym jest bowiem bardzo ograniczony. Postępowanie to ma na celu jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2021 r., III KS 1/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2021 r., V KS 13/21).

Dlatego też poczynione wcześniej uwagi nie odnoszą się do tego, czy decyzje odmowne w przedmiocie wyłączenia sędziego były merytorycznie zasadne. Sąd Najwyższy wskazuje wyłącznie, że w sytuacji, gdy Sąd odwoławczy uzna, iż w sprawie orzekł sędzia, który powinien ulec wyłączeniu na wniosek strony (i sędziego referenta) w trybie art. 41 § 1 k.p.k. i przedstawia na rzecz tej tezy rzeczowe, poprawne argumenty, to skutkiem zajęcia takiego stanowiska jest konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości ze względów gwarancyjnych, a zatem spełniona jest przesłanka uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania z art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.

Mając na uwadze powyższe należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.

(TM)

[ł.n]